

כפקדמה ד'נינס המיוחדים של תערוכות חמ"ל בפסח. נחזור על שיטות פראשנס בתערוכות לח בלח בשאר איסורים.

קודם כל ראינו את סוגיית חז"ל שיעור -אסור מפר"ת לאכול אפילו משו איסור שלם נתבטל ולא נאמר שיעור כזית אלסא בנגע לעונשים.

כשנתערב איסור בפיתר. פיסוד פראשנס הוא ביטול ברוב -משפרת נקבע שם כל פתערוכות ז"פ פרוב- אס פרוב איסור פכל אסור ולוקין על כל כזית מפתערוכות. אום פרוב פיתר זריק פכל לעיות מותר- אלסא שברוב המקרים לא יתבטל פאיסור ברוב מפני אחד נכמה ד'נינס.

קודם כל. לא שייך תורת ביטול פמיצוט ברוב כשאפשר לעפריד אחד משני (דדנא חלב שפול למרק שאפשר לעינו את פכל ולפסיר את פחלב) וכן אס אי אפשר לעפרידס אבול כל אחד נכר בפני צ"מ סובר פ"ז אין כאן תערוכות.

אס פאיסור הוא מפרברים שאינם מתבטלים לא שייך ביטול -ופיות ואנו אוקים בלח בלח מה שנגע הוא מצמי -אס פאיסור הוא מה שפצמי את פתערוכות (כאן גבינו שפועמדה בור פקיבה של נבלה) אין בטל אפילו באל"ל. וכן אס פאיסור הוא דבר שיש לו מתירין אין בטל במינו.

שיטת רבי יודף פ"א אין תורת ביטול במינו- וכל שפאיסור ופפיתר פס נאותו שם אפילו אס יש שם משו איסור אסור לאכול מפתערוכות מדין חז"ל שיעור. רש"י פסק כרבי יודף אבול פתוס' פוקים כחכמים פחוקים על רבי יודף ופולכה בשו"ע נקבעה כשיטת פתוס'.

כשיש מן פאיסור כזית בכדי אכילת פרס מפתערוכות. ראינו את פסולא בפסחים שפוא דאורייתא -ופסק כן פרמב"ם שכזית בכאי"פ אין בטל- ואס אוכל את כל פפרס לוקה. ואסור לאכול עם כלשו מפתערוכות משום חז"ל שיעור.

לפי רש"י -וכחופו פסק פש"ק- אס יכול לעיות שנשאר בתערוכות כעדשה שלמה ממשונג שר"ס- אין בטל מחמת חשיבותה. פיות ולוקין על כעדשה ממשר"ס.

ואס מדובר באיסורים שאינם בטלים במינו כאן אבדוה זרה טבל ושביצית ופאיסור פוא מנין פפיתר - בשם- אין פאיסור בטל. ואס פוא מאיסורים פבטלים במינו במאותים (כלאים וצ"ע) או במאפ (תרומה) ופאיסור פוא מנין פפיתר בשם אין פאיסור בטל ברוב אלסא במאפ או במאותים.

ואס פאיסור פוא שונה מפפיתר בשם- ראינו ברש"י בחולין (אל"ל שלם פבינו פראשנס את דברי רש"י כן) שנלמד מרוב בשלם שאין פאיסור בטל ברוב אלסא בששים -ולפי פחות דעת פסק כן פרמ"א. אבול לא כן דעת פש"ק ופ"ז.

ואס פאיסור שונה מפפיתר בטל- פגענו למחלוקות פראשנס בטל כעיקר. לפי רש"י ז' שיש מדרבנו מפני שטכ"ע דאורייתא. לפי ר"ת טכ"ע דאורייתא וכל שפאיסור נתן טעם בפיתר נפסק פכל לאיסור ולוקין אכל כזית וכזית. לפי רבינו חיים כל שפאיסור נתן טעם בפיתר אין בטל לא נפסק פתערוכות לאיסור עד שתפ"פ בתערוכות כזית איסור בכאי"פ. לפי פר"ש עס אס נסבור טכ"ע דאורייתא לא נפסק פפיתר לאיסור ועזולס אין חייב אלסא אס אכל פרס שלם ובו כזית איסור. ולפי פרמב"ם- לפי רוב פני"ל טכ"ע דאורייתא אבול אס יש בתערוכות כזית איסור בכאי"פ אינו בטל וכחו שראינו לעיל ואס אכל פרס שלם לוקה. ולפי רב חיים ברמב"ם טכ"ע דאורייתא. אבול אס אין כזית איסור בכאי"פ מפפיתר פאיסור בטל מפר"ת ואסור מדרבנו.

וכל זה בשיש אס איסור בתערוכות- שנכרי אס את פתערוכות ואמר שיש בו טעם איסור -ואס יש שיש בפיתר כנגד פאיסור עס כשיש אס איסור בתערוכות סובר פאור שא"ל שיש אלסא מדרבנו ופר"ן סובר שפוא דאורייתא אלסא אין לחשוש שפוא נתן טעם אלסא אס מדובר בתבלין -דבר פשיו לעס.

ובכל אופן זריק שיש לעחות מדרבנו עזרה אס איפה שפוא נתן טעם.

נתחיל עם שיטות פראשנים בנגע לעצם כעיקר:

- 1' אבדד זרפ ס"ז ע"א בסוף, אמר ר' אבהו... ואין לוקין עליו (שם ע"ב), ורש"י
- 2' חולין ז"ח ע"א, אמר רב אסי אמר ר' יפוש בן עזי... ברובא בטידי (ל"ט ע"א), ורש"י
- 3' רמב"ם פ"ה נזירות פ"ד - ז' ופגת פראב"ד, ופ"ו נכ"כ"א פ"ב ו' ורז"ז וכו"נ
- 4' רמ"ם בסוף דבריו, ואני תמיפה...
- 5' פגפות מייחנות שם אות ב', ...שפוא בעין
- 6' חידושי רבי חיים פ"ה ע"א רמב"ם פ"ו נכ"כ"א פ"ה א'
- 7' תוס' חולין ז"ט ע"א ד"ה רבא אמר (פגשק מ"ח ע"ב), ופרב רבי יוסף... דכאיסוריה'
- 8' רא"ש חולין פרק ז' ס"י ד"א, ורבינו חיים ז"ל פירש... דפיינו ביותר מכדי אכילת פרס'
- 9' תוס' חולין ז"ח ע"ב ד"ה רבא, ובפרק בתרא דמסכת ע"ז... דאפ"ה אסור'
- 10' שם בתוס' ריש ז"ט ע"א, ואזי י"ד... טעמו ולכא נשוי

סוגיית מין במינ:

- 11' מנחות כ"ב ע"א, תמן פתם דם שנתערב במים... קשיא' (תנינא)
- 12' ר"ן נדרים נ"ב ע"א ד"ה וקשיא באמ"ע, דחזינא לרבנן ולר' יפודה... כמין בשאינו מינ'
- 13' משנה ע"ז ע"ב ע"א, יין נסק...
- 14' שם בגמ' ע"ב ע"ב, זב פכ"ל מין במינ... שלכא במינ בנתן טעם' (בסוף פג"ד)
- 15' רש"י חולין ק"ט ע"א ד"ה ותו לכא מידי, דבפא נמי קי"ל כרבי יפודה... דמין במינ במשפ'
- 16' תוס' חולין ז"ז ע"א ד"ה אמר רבא, ור"ת אומר... נמי בטידי'

המשנה ריש פסחים עוסקת בתערוכות חמ"ץ ובחמ"ץ שאינו אוכל עמור -

1 פסחים נ"ב ע"א השנה, ואילו עוברין...

כותח ופבבלי וכו' קום מאוכלים שיש בהם חמ"ץ - דהיינו תערוכות חמ"ץ. וזמן של לביאים וכו' פס חמ"ץ הדין אבד אינו מאוכלים (אף שהם ראויים לאוכליהם קצת - נראה כן לקמן) והוא מה שנקרא בלשון חז"ל חמ"ץ עקשה וסובר המתאבד במשנה שיש תערוכות חמ"ץ וגם חמ"ץ עקשה אין בהם איסור כרת אבד יש בהם עליו.

2 השנה שם נ"ח ע"ב, שיאור ישראל... ומא'... מלמנא...

כאן מדובר בסוג אחר של חמ"ץ שאין בו כרת (ובלשון חז"ל גם הוא בכדל חמ"ץ עקשה) והוא דין שפתיחילא דלמחמ"ץ אבד דא פיצ לחמ"ץ עמור - לפי רבי יהודה במשנה (ופחמ"ץ בברייתא) והוא בליק שפתיחילא דלמחמ"ץ יש בו סדקים דקדקים פפ ושם אבד דא דתפשא פסדקים עד שיאצו זה בזה. ולפי פחמ"ץ במשנה (ור"ן בברייתא) כל שיש בו סדק כלשהו למעלה פרי הוא חמ"ץ עמור וחמ"ץ עקשה הוא זה שפתיחילא פנים אבד דא נסדק.

3 שם נ"ט ע"ב במא' ,הרי אלו באזכרה... אבד עקשה בעיניה דא'

רבי מאיר מחייב מלקות לחמ"ץ עקשה בפירוש ורבי אליעזר מחייב מלקות בתערוכות חמ"ץ בפירוש - וסובר רבי יהודה שחמ"ץ עמור ע"י תערוכות עמור מעקשה ור"ן בודאי יחייב מלקות בתערוכות חמ"ץ פחמור אבד אין בכרח שר"א יחייב מלקות בחמ"ץ עקשה פקד. ורבי נחמן סובר שחמ"ץ עקשה שלדא ע"י תערוכות מחמור מחמור חמ"ץ ור"א בודאי יחייב מלקות בעקשה אבד ייתכן ולפי ר"ן אין מלקות בתערוכות חמ"ץ.

4 שם, תניא כוותיה דרבי יהודה... ישן בקום אוכל מל' (ע"ב) , ותוד"ה ואילו עקשה (נ"ט ע"א)

רבי אליעזר מחייב מלקות על תערוכות חמ"ץ ממה שכתוב, כל מחמ"ץ דא תאכלו - כע"כ, בא דלרבות את התערוכות, אבד אין דלרבות מ. כי כל אוכל חמ"ץ ונכרתה' שחייבים כרת על התערוכות מפני שפ. כע"כ, והוא בא דלרבות את הנשים - וחמ"ץ עקשה אין מקור לחייב עליו מלקות.

5 שם לקמן, ורבנן... דא דרשי'

פחמ"ץ אינם דורשים, כע"כ, דלרבות ומחמ"ץ אין מקור לחייב מלקות על תערוכות חמ"ץ. וא"כ - חמ"ץ עמור ע"י תערוכות עמור מחמ"ץ עקשה, ורבי מאיר מחייב מלקות בחמ"ץ עקשה (לכאן מל' גמ' מקור לדבריו) וכ"ש בחמ"ץ עמור ע"י תערוכות, ר"א מחייב מלקות בתערוכות חמ"ץ מ. כע"כ, אבד פאכדל חמ"ץ עקשה פאר, ולפי פחמ"ץ שאינם דורשים, כע"כ, דלרבות - אין מלקות דא בתערוכות חמ"ץ ולא בחמ"ץ עקשה - והמשנה כאן היא נ"ט.

6 תוס' נ"ב ע"א ד"ה רבי אליעזר

ר"א במשנה איננו אותו ר"א שנון עוסקים בו במא'.

7 שם במא' נ"ט ע"ב, א"ר אבהו אמר רבי יוחנן... דא דלפחות מכזית' (נ"ט ע"א)

זה שנתרבה חמ"ץ עמור ע"י תערוכות נקרא בלשון פגמא, פיתר מל' דאסור - וזעירי שריבה מ. כע"כ, שור וכל דל' ש' שפיתר מל' דאסור עס בפקדנה סובר כר"א דדורש, כע"כ, דלרבות ומחמ"ץ ע"י פיתר מל' דאסור דאסור וזה שהזכיר הפקדנה בלבד הוא לפי שיש שם חמ"ץ ע"כ, בל תקטרו' בפחות מכשעור ושלדא כאבי פחמ"ץ ע"כ.

8 שם במא' נ"ד ע"א, וכד איסורים שבתורה... ואכיל לית ביה כזית בכדי אכילת פרי'

את מסקנת דרבי פגמא - ראינו - שכזית בכא"פ דאורייתא לכ"ע ובכותח פבבלי אין כזית בכא"פ.

ופנה, אחרי שלמדנו את סוגיית ע"כ, כע"כ, דרבי פגמא - פרי אחרי שקי"ל שכ"ע דאורייתא למא' ל' ריבוי דר"א לחייב מלקות על תערוכות חמ"ץ וכ"ש לפי פחמ"ץ שסוברים שאין אפילו מלקות בתערוכות חמ"ץ - פרי שכ"ע דאורייתא ולמה אין כרת באכילתו! ואפילו אם נסבור כרש"י שלדלכא סכ"ע דל' דאורייתא אבד מה יעשו פאמוראים שסוברים שכ"ע דאורייתא ע"כ דרבי ר"א ופחמ"ץ, (ולכאורה פקושיא פ"א דוקא לפי פראשונם שסוברים שכ"ע פופק את הפיתר דאסור ולוקין על כל כזית וכזית, אבד לפי פרי"ש וכן רבינו חיים שלדא נפסק הפיתר דאסור דא שייך לחייב אותו אולדא אם יש כזית בכא"פ ואכל כל הפרס - ובפחות מכן נתרבה בחמ"ץ מ. כע"כ, שחייבים על כזית מפתערוכות.)

9 אור אורח סי' תמ"ב, ודוקא שאין בתערוכות ע"כ חמ"ץ... חייבים עליו'

פחמ"ץ באילו פמינא אינו ע"כ, אמר אולדא, קיפו' - שפחמ"ץ מחמ"ץ את דדבר שנתערב בו עד ששתנה ע"כ אותו דבר - אבד את ע"כ פחמ"ץ ע"כ דא מרשיש.

וא"כ - כשיש כזית בכא"פ או אפילו ע"כ חמ"ץ בתערוכות חייבים עליו כרת, ובמקרה שאין כזית בכא"פ ולדא ע"כ חמ"ץ לפי פחמ"ץ פאורים ולפי ר"ן ור"א חייבים מלקות.

10 רי"ף פרק אלו עוברים (ע"ב) , ת"ר כל מחמ"ץ... דרבנן דקי' (ע"ב) , שיאור ישראל... מלמנא...

פרי"ף פסק כשיטת ר"ן שדוקא על חמ"ץ עקשה - ולכאורה לפי מסקנת פגמא סובר שלוקין על תערוכות חמ"ץ מק"ו, ואילו משמעות פרי"ף בלמעלה בתערוכות חמ"ץ היא שפדלכא פ"א כחמ"ץ אין לוקין אלדא שפרי"ף פוסק עליו מדרבנן.

הפנאור ריש אלו אברין (י"ג ע"ג) ד"ר וכתב פרי"ף... ונקשה בעינה דר"מ¹¹

בעל הפנאור פסק כרבי מאיר שיש מלקות גם בתצורות וגם בנקשה ופנקור פוא נ.כ"י וסובר ר"מ ש.כ"י ארבה גם נקשה וגם תצורות.

השגת פראב"ד אות ב'¹²

פראב"ד פסק כמו פרי"ף שהלכה כחכמים בתצורות שאין לוקין וכר"מ בנקשה שלוקין ומקורו מ.מחמ"ת ו.כ"י.

פרא"ש פ' אלו אברין סי' א', תנן רבנן כל מחמ"ת...¹³

לפי פרא"ש לא פסק פרי"ף כרבי מאיר שלוקה על חת"י נקשה אלא כרבי מאיר בהגדרתו של חת"י נקשה - פכס"פ פניו, מנמנעות המשנה שם היא שלכ"ע אין מלקות בנקשה - ולכ"א כסתם משנה ריש אלו אברין - והלכה כמשנה הפ"א ומח"ל כבר אין דין המשנה פראשונה כדין סתם משנה ופסק פרי"ף כחכמים.

וא"כ - לפי פראב"ד הלכה כר"מ שלוקין גם על תצורות וגם על נקשה. לפי פרי"ף ובהגנת פראב"ד הלכה כר"מ בנקשה שלוקין אב"ד תצורות אסורה מדרבנן בלבד. ולפי פרא"ש פסק פראב"ד כחכמים שאין לוקין לא על תצורות ולא על נקשה. ואם יש כזית בכא"פ חייבים עליה כרת (ואם יש שם טעם חת"י דין ככל כ"ע שהלכה כרבינו חיים ואסור משום חז"י שיצור).

**וְדוּקָא שְׂאִין בְּתַעְרוּבַת טַעַם חֻמֵּץ כְּגוֹן כָּל אֵלּוּ שְׂאִין נוֹתְנִין אוֹתוֹ
בּו אֵלּא לְקִיּוּהָא בְּעֵלְמָא אַבְל אִם יֵשׁ בּו טַעַם חֻמֵּץ חַיִּיבִים עֲלֵיו דְּטַעַם כְּעִיקָר
דְּאוּרִיתָא וּמִיִּירֵי נְמִי שְׂאִין בּו כּוּזִית בְּכַדִּי אַכִּילַת פְּרַס אַבְל אִם יֵשׁ בּו כּוּזִית בְּכַדִּי
אַכִּילַת פְּרַס חַיִּיבִים עֲלֵיו**

למדנו את סוגיית הגמ' בענין תערוכות חמץ וחמץ נקשה ואת שיטות הבעה נ"פ הראב"ד והרא"ש דלכא"פ - שלפי הבעה נ"פ הלכה כסתם משנה דפיינ רבי מאיר גס לענין תערוכות חמץ שלוקין עליה וגם לענין חמץ נקשה שלוקין עליו. לפי הראב"ד הלכה כחכמים בתערוכות חמץ שאין לוקין עליה אבל הלכה כרבי מאיר בחמץ נקשה שלוקין עליו. ושיטת הרא"ש שפולחן היא כחכמים שאין לוקין על תערוכות חמץ וכחכמים במשנה האחרת לענין חמץ נקשה שאין לוקין עליו.

ראינו גס את דברי רי"ף שלכ"ע תערוכות חמץ אסורה - לפחות מדרבנן, וגם יש כזית בכא"פ גס לוקין עליה לכ"ע. ואת דברי שאר שם יש בתערוכות שם שחור של חמץ לוקין עליה לפי מה שאנו פוסקים שם באיקר דאורייתא.

הרמב"ם יש לו שיטה אחרת בענין ונחלקו האחרונים בהסברה -

1 הרמב"ם פרק א' חמץ ומצה פ"ו ופשתת הראב"ד

הרמב"ם פסק שאין לוקין על תערוכות חמץ אלא אם יש בה כזית בכא"פ ואכל את כל הפרס ופדוהו אכלת תערוכות שלוקין עליה היא כותח פבבלי ושאר דנין פמשנה - והפסיד הראב"ד שפסק כחכמים שאין לוקין על תערוכות חמץ אלא אם יש בה כזית בכא"פ.

2 pe N"cn

הגמ' נ"פ תנא למה אין כרת בכזית בכא"פ -

3 ספר פמלות הרמב"ם ל"ח קל"ח ופשתת הרמב"ן

הרמב"ן אצן כחו שראינו בגמ' שם יש כזית בכא"פ דינה כחמץ שחור וחייבים עליה כרת - ואז תנא שם פי"ה הרמב"ם פוסק כר"א פי"ה לוקה גס בפחות מכזית בכא"פ. וז"כ פסק כחכמים - ופרי אין החכמים דורשים כל לרבות תערוכות חמץ ולמה מנה הרמב"ם כל מחמלת למחל?

4 הגמ' אסתר שם... נרבותי

הגמ' אסתר הבין שהרמב"ם פסק כר"א ובכל זאת ז' כזית בכא"פ - שהרי הגמ' כשפקשו על החכמים שם כזית בכא"פ דאורייתא למה פסרו החכמים בכותח פבבלי - ולמה לא פקשו גס על ר"א שלא חייב אלא מלקות! אלא שלכ"ע אין חיוב כרת בכזית בכא"פ ובתערוכות חמץ שיש בה כזית בכא"פ לוקה כחו בשאר איסורים. אבל בכותח פבבלי שאין פדורק לאוכל כזית בכא"פ - אין שפיחם בין חמץ לפיתר פוא כזית בכא"פ אבל אין פדורק לאוכלו אלא מפני חריפותו - לפי החכמים שאר ולפי ר"א נתרבה למלקות מכל מחמלת וכך פסק הרמב"ם.

5 מקור חיים ריש סי' תמ"ב... לחוד

המקור"ח מנה שלפי הרמב"ם בא מחמלת לרבות שקופא לענין חמץ דין כגס בשאר איסורים ולכא בעל - והרמב"ם לשיטתו סובר שלא נפקח הפיתר לציסור - ולכן זריק דוקא כזית בכא"פ ואכלת את כל הפרס.

3

מצוה קצח הזהירונו מאכול דברים שיש בהם תערוכות חמץ ואע"פ שאינן לחם כגון המוריים והכותח והשכר והדומה להם, והוא אמרו כל מחמצת לא תאכלו לרבות כותח הבבלי ושכר המדי וחומץ האדומי יכול יהיו חייבין עליהן כרת תלמוד לומר כי כל אוכל חמץ ונכרתה. מה חמץ מיוחד שהוא מין חמץ גמור יצאו אלו שאינן חמץ גמור ולמה באו לעבור עליהן בלא תעשה. וכבר התבאר בפסחים שענין היותם אסורים ומוזהר מאכילתם לא נתחייב באכילתם מלקות אלא אם היה בהן כזית חמץ בכדי אכילת פרס, אמנם אם היה בהן עירוב חמץ פחות מזה השיעור אין חייבים על אכילתן מלקות. (ט"ז, ט"ח):

כתב הרב והמגיד קצ"ח היא שמענו מלאכול הדברים שיש בהן ריח חמץ כגון כותח ומרייס ודומיהם והוא אחר יחשלה כל מחמלה לא תאכלו ויטרו לרבות כותח הבבלי ושכר המדי והחמץ הדומי יכול יהיו חייבין פניהם כרת מ"ל חמץ ומהבאר בעכמים (דף מ"ד) שעם היוחס אסורין ואכילתם נאמנה לא נחמיב באכילתן מלקות אלא ביש בהן כזית בכדי אכילה פרם אבל פתוח מהו השיעור אינו חייב על אכילת מלקות, ודעתו לומר שגשש בחמץ כזית בכדי אכילה פרם אסור מן הכורה והתורה בלאו הם למלקות ולא לכתוב ובשאלון בו כזית בכדי אכילה פרם אין בו מלקות שאינו אסור מן הכורה אלא איסורו מדבירה למכות מדרות וכן כתב בחבורו הגדול, והאמת בזה הענין כולו הוא הפך מדבריו שהחמץ כזית בו כזית בכדי אכילה פרם חייבין עליו כרת לדברי הכל ואינו בא בריבוי זה אבל הוא עוקר חמץ שחוריה למלקות ולכרת לפי שהוא כחמץ גמור כפי עלתו, (א) ובבאור אחרו (שם) כזית בכדי אכילה פרם דאורייתא, כלומר שאינו בטל ומתפרק בין למלקות בין לקרבן אבל בשאלון בו כזית בכדי אכילה פרם בזה הוא שאמרו (שם מ"ג) לרבות כותח הבבלי ושכר המדי וחמץ האדומי וכו' אוח למלקות ולא לכרת, (ב) וחס עוד דברי ר"א י"אין הלכה כן שהוא סאומר על חמץ דגן גמור עתה כרת על פירוי בלאו והלאו הוא כל מהגלה לא תאכלו והלכה כדברי ההכמים שהם אומרים על חמץ דגן עונש כרת ועל עירובו בולא כלום והנה הוא פטור ואינו לוקה כלל מן הכורה שהכמים אין להם ריבוי לאו בהערובת חמץ כלל אלא או עונש כרת או פסור, ובפירוש הזכירו דרבין:

לא דריש כלל והלאו הוא לדבירה (שם) כל מחמלה אין לי אלא שמתחמץ מליו חמחו על ידי דבר אחר מנין ח"ל כל מחמלה, (ג) וכן כזית בכדי אכילה פרם חייבין עליו בכל איסורים שבמורה בין במלקות בין בכרת כמו שאמרו (ע"ז ס"ו) בכללן כל שפעמו וממנו אסור ולוקין עליו וזכו כזית בכדי אכילה פרם וכיון שהוא לוקה (ד) בשאר איסורין נלמד שהוא חייב כרת בכל חייבי כריתות לפי שאין באיסורין מדרש לרבות מלקות ולמעט כרת כמדבריו של ר"א בחמץ. וכבר נחבאר זה בהלכות גדולות ובשאלות. והנה יחסר זה הלאו מנמי המלוא שהוא מן הלאוין הימים שאו בחמץ ובשאר לשלום איסורין וזה תשלים איסור בחמץ ע"מון בין שמתחמץ מליו או שחמחו בדבר אחר ואינו נמנה:

נראה לי שהגיון כדברי הרב שהחמץ פ"י מערובת מליו פשה בכדי אכילה פרם אין בו כרת, והכאן שביא ארמ"ן (א) ממאמרו שאמר כזית בכדי אכילה פרם דאורייתא הוא, אין פירוש זה שאמרו שיהיה חייב עליו כרת כאלו היה חמץ גמור כפינו רק שהוא במלקות שכן הוא הלכה למשה מסיני, וכן משמע מפירוש רש"י והם נבמרח בזה שאמרו והכאן שזו פירושו מדקא בני הכהן ואמר וכזית בכדי אכילה פרם דאורייתא הוא ונחמי אין והכר מקמי אי הכי אמאי פליגי רבא פליגי דר"א בכותח הבבלי, ואם נבזית בכדי אכילה פרם היה בו חובב כרת למח המה יוסר על רבנן שפסרוהו אפילו מלקות ולא תמה גם מר"א שלא חייבו רק מלקות, ואין לומר דה"ה דהוא מ"י לאקשיי גם על ר"א אלא שאלה להקשות הקושית הגדולה שבניהם שביא לרבנן איך פסרוהו מכלום, כי זה אינו דמדקאמר אמאי פליגי רבא פליגי דר"א משמע שפסרו ר"א הוא נכונה מכל הדידים שאם לא כן בלאו אחר היה לו לומר והוא אי הכי אמאי קא פסרי רבנן בכותח הבבלי בולא כלום. ומ"ש עוד (ב) שאין הלכה כר"א בחמץ פ"י מערובת שיהייב מלקות כשאלון בו כזית, ל"ל שהלכה כמותו מאחר שבהם לן הגא כותיה ר"ע אלו עובדים (דף מ"ג). ומ"ש (ג) כי דין כזית בכדי אכילה פרם נושא בכל האיסורים חף לפטון כרת ממה שאמר בע"ז כל שפעמו וממנו כ', ל"ל שחם ממש רחיה שבכזית בכדי אכילה פרם אין בו חובב כרת לעולם, מדלא קאמר אלא אסור ולוקין עליו ולא אמר ג"כ וחייבים עליו כרת אלא שאלון שייך בו חובב כרת. ומה שאמר (ד) שבשאר איסורים שלא בא בהם פסוק למעט הכרת כמו שזכר בחמץ יחייב כרת בכדי אכילה פרם, נראה לי שאין לריך לשום פסוק שיבא למעט כרת בכדי אכילה פרם לפי שחן הדין היה לו לפסרו גם ממלקות שאין זה אכילה אלא שכן קבלנו ממשש כסויי שלוקה אבל ודאי כרת לא מיחייב, והכלל אם כן שלא נסקל זה הלאו מן חמין כי לא בא לתשלום דיני החמץ כדכתיב רבנן רק כזית לאסור לנו חמץ פ"י מערובת כזית בו כזית כר"א דכסת לן הגא כותיה. וגם הכת"כ דרך בוס דרך הכי בלאו ע"מ וע"א. ובהלכות חמץ וממנו של הרב המגיד משנה השיג גם הוא ההגא הזאת של הרמב"ן על הרב ולא חירלה, וברוך ה' אשכ פקח את עיני לדעת בחופלא מרבותי:

תמב קודם שנא לביאור דברי המחנך נבאר דברי הרמב"ם התמוהין שעמדו עליו נושא כליו: וז"ל הרמב"ם (פ"א מהל' חו"מ) אם עירב חמץ כגון כוחה הבנלי וכו' אם אכלן בפסח לוקה ואין בו כרת

בלא טעמו אף דליכא כבא"פ פטור. וכן טעמו ולא ממשו ולא רבי רחמנא משרת שיהיה הטעם כעיקר רק לשרה פתו ביין כמ"ש הרמב"ם פ"ה מהלכות נזירות דמשרת אחי לטעמו וממשו לשרה פתו ביין ואכל כבא"פ מהיין ע"ש אז הטעם כעיקר ולא רבי רחמנא טעה כעיקר רק שמכח הטעם הוי כניכר האיסור ולא נחבטל וחיבב בכבא"פ אכל לא שיהיה ההיתר נהפך לאיסור ולא ס"ל להלכה דכבא"פ חיבב גדליכא טעמא והכא ס"ל לדעת הטור דכוחה לית ביה טעם רק קיוהא ורחמנא רבי מכל דקיוהא כעיקר כמו בכל איסורין דמרבזה טעם כעיקר וגבי חמץ רבי רחמנא מכל דאפילו לא נרגש בהתערובות רק הקיוהא של חמץ שיהיה כעיקר וא"כ מה"מ יהיה עדיף הא דרבי רחמנא קיוהא בחמץ שיהיה כעיקר מהא דרבי רחמנא טעם שיהיה כעיקר וכמו דבעינן בשאר איסורין אף שיש רבוי טעמו וממשו דהיינו כוית בא"פ ה"ג בעינן בחמץ קיוהא וממשו דהיינו כוית בא"פ דמה"מ נרבה יותר מרבוי דכל דמרבזה קיוהא כעיקר ממה שמרבה ר"י מקרא דמשרת לענין טעם כעיקר דנהי דלא מנינן למימר דהרבוי דכל אחי לטעמו וממשו דזה כבר ממשרת ילפינן מ"מ תפסת מרובה לא תפסת וכמו דקיי"ל כר"י אליבא דרבנן דסברי לדעת הרמב"ם דממעטין הרבוי דמשרת רק לטעמו וממשו ה"ג ממעטין הרבוי דכל דאחי לרבות קיוהא ואמרינן דלא מרבה רק לקיוהא וממשו דהיינו כבא"פ וממעטין אותו לענין כרת דלא עדיף קיוהא בחמץ מטעם דשאר איסורין: והטור פסק כסוגיא דפסחים וכו"י אליבא דר"ע דמחייב בטעמו ולא ממשו דהיינו שרה ענבים במים וכן חיבב בכבא"פ אף דליכא טעם כמ"ש הטור בהדי' בס' תמ"ב ע"ש. לזה מחייב בכוחה אף בכוית מהיתר לחוד:

סי' ז"ח דעיסה שנתחממה לא אסור מד טעם רק מטעם מעמיד ע"ש) היו"א מזה דמסוגיא זו מוכח דכבא"פ חיבב בכל האיסורין אפילו ליכא טעם וכמ"ש הטור בהדיא בס' זה ע"ש. (ומה שהקשה הפר"ח מהא דעושה עיסה מן האורז ומן החטין דאם יש טעם דגן אדם יולא בו ידי חובתו בפסח ומיירי בכבא"פ ואפ"ה בעינן טעם דגן ע"ש. לק"מ דמנה שאני דהא בצרכות אמרי' דזף ל"ח בזה דמקשה מרקיב שנתבשל ומשני דהתם משום דבעינן טעם מנה וליכא. אלמא דמנה שאני משאר איסורין דבשאר איסורין כגון עיסה של טבל שנתבשל ודאי דחיבב אף שנתחמה טעמו וזמנה כל שנתחמה טעמו אינו יולא בו ה"ג כאן אף שיש כבא"פ ולא נחבטלו החטין מ"מ כיון דלית ביה טעם אינו יולא דהא נשתנה טעם החטין לטעם האורז דבעינן מנה והאורז שינה טעם המנה וכן פטור מה"ט מחלה דמנה גמרינן מחלה מגו"ש דלחם לחם כמבואר בסוכה וזכמה דוכתי וה"ג גמרינן חלה ממנה דבעינן טעם לחם לחלה והא דחיבב עיסה שנתבשלה בחלה הוא מטעם דנתחממה בשעת גילגול):

ובן מוכח שם בסוגיא דבעטעם כעיקר ההיתר נהפך לאיסור וחיבב על כוית היתר לזד כמו שפירש"י פסחים מ"ד שם דז"ה מפת ומיין. ולפי סוגיא זו הוכרח הש"ס לומר דהא דמרבזה ר"א מכל כוחה ע"כ דאפילו בכוית כוחה לזד חיבב אף דלא אכל מהחמץ כוית וגם ליכא טעם ומטעם דההיתר שבתוכו מנטרף לאיסור דאי הרבוי דכל אחי באוכל כוית מחמץ דוקא כבא"פ מהיתר הא בכל איסורין כה"ג מחייב אפי' כרת וכן ליכא למימר דמרבזה באוכל כוית מהתערובות יש בו טעם דככה"ג ג"כ חיבב בכל איסורין בהטורפות ההיתר ועכ"ל דמרבזה כוחה אף דלית ביה טעם רק קיוהא שינטרף ג"כ ההיתר לאיסור ויתחייב אפי' בכוית מהכוחה. וא"ש הסוגיא דפסחים: (אמנם כוית בכדי אכילת פרס הוא רק בזמן באינו מינו בשמא וכמו שכתבתי ב"ד סי' ז"ח צביאורים ע"ש):

אמנם הרמב"ם מדחה סוגיא זו מהלכה כמ"ש הפר"ח מכח סוגיא דע"א דף ס"ז מהא דאמר ר"י כל שטעמו וממשו אסור ולוקין עליו חוהו כבא"פ וכו'. אלמא דלא ס"ל כסוגיא דפסחים. וממשו

שנאמר כל מחממה לא תאכלו דכ"א כשאכל כוית חמץ בכדי אכילת ג' בנים הוא שלוקה מן החורה אכל אם אין בהתערובת חמץ כוית בכדי אכילת ג' בנים אע"פ שאסור לו לאכול אם אכל אינו לוקה ע"כ. ותמה עליו הכ"מ דממ"ז אי פוסק כחכמים וסובר דכוית בכדי אכילת פרס מודו אף דלא דרשי כל א"כ אפילו כרת נמי לייחיי. ועוד אמאי הביא קרא דכל מחממה ועוד דבש"ס אמרו לחכמים הנח לכוחה הבנלי דלית ביה כוית כבא"פ ואי פוסק כר"א הא דבש"ס מוכח דלר"א אפילו אכוית מכותה לחוד חיבב מטעם היתר מנטרף לאיסור דבדף מ"ג מקשה הש"ס כמאן כר"א דדריש כל אפילו חמץ בפסח נמי ופירש"י דאמר על עירובו בלאו והיינו היתר מנטרף לאיסור. וכן מוכח שם דמחייב אפילו ליכא כבא"פ ע"ש כמ"ש שהאריך מאוד. וחירו"ו דחוק מאוד למעיין:

ולפענ"ד נראה דבחנם הרעישו העולם בזה כי דבריו ז"ל הן פשוטין מאוד למעיין כי בש"ס פסחים שם מוכח דעל כוית בא"פ מחייב אפילו ליכא טעם כשהתערובות הוא מבא"מ כמו שמוכח הפר"ח דהא מקשה מכותה דאמאי פליגי רבנן אף דכוחה לית ביה טעם לדעת הטור. וכן מוכח מהא דמקשה מקופות דהוא יבש ביבש: (ובזה ינחא לן קושי' החוס' בנייר דף ל"ו שהקשו אהא דמקשה הש"ס אר"ע מהא דשום ושמן של תרומה ולא משני דור לוקה עליהן משום דטעם כעיקר ע"ש ומירו"ם דחוי' מאוד. ולפמ"ש ינחא דהש"ס מוכיח דע"כ מיירי בשום ושמן דליכא טעם בהמקפה דאי איכא טעם קשה דהיה לו לפסול את כולה דהא במס' טבול יוס פליגי בעיסה שנתחממה בשאור של תרומה אי פסול כולה. ופי' בירושלמי דפליגי אי דימוע דאורי' ע"ש. ואי מיירי ביש בו טעם וטעם כעיקר דאורי' להיות ההיתר נהפך לאיסור היה לו לפסול את כולה כמו בעיסה שנתחממה הנ"ל ועכ"ל דמייירי דלית ביה טעם ומש"ה הוזרף הש"ס לשנוי מטעם כבא"פ דאז לא נהפך ההיתר לאיסור רק שהאיסור לא נחבטל וההיתר המפסיק בין התרומה הוא חולין מש"ה לא פסול רק מקום מגעו. ומה שהקשו מעיסה שנתחממה דהא טעם כעיקר דאורי' לא קשה לפמ"ש הפר"ח ב"ד

מנדגן את סוגיית תערוכות חמ"ל וחמ"ל עקשה ריש אלו עובדים ואת שיטת פראשנים בעגן. כבר במשנה נחלקים רש"י ותוס' בהגדרת פאוסור פגזכר במשנה-

1' פסחים נ"ב ע"א רש"י ד"ה ואלו עוברין ותוס' ד"ה ואלו עוברין בפסח

לפי רש"י וריב"א אחרי שנתרבתה תערוכות חמ"ל עגן פאוסור אכילה פרי פיא בכלל לא יראו ולא ימלאו. ואילו לפי ר"ת לא נתרבו אלא עגן פאוסור אכילה אבל מותר להשקותה בפסח.

כדי להבין את המשך דברי פראשנים בעגן. יש לזכור ביאור פחיוב לבאר את פחמ"ל מדאורייתא ומדרבנן-

2' משנה פסחים ב' ע"ב, אור לראובן עשר... פגרי, רש"י ותוד"ה אור, ... דאחר הפסח

רש"י פירש שהחיוב לבדוק ולבאר את פחמ"ל הוא כדי שאלו לבאר אל בל יראו, ואילו פתוס' אצנים שמה"ת אחרי שביטל את פחמ"ל בלבו כבר לא עבר אל בל יראו ואין חיוב לבדוק ולבאר אלא מדרבנן מחשש שפאוסור יבא לראובן את פחמ"ל בפסח - וא"כ שפאוסור פאוסור אכילה לא חיובו ביאור פאוסור - מפני שבמשך פשנה רש"י לראובן חמ"ל ו.לאו בדי"ל מיני' פ'. ומשם אחר כתבו פתוס' לזכר שחייבו חז"ל לבאר מחשש אכילה דוקא פחמ"ל ולא בשאר מאכלות אסורות מפני שראו חז"ל שפחמ"ל פתורה לאסור את פחמ"ל בבל יראו מחילא פחמ"ל אס פס לחייב ביאור פחמ"ל ולא ביטול בלבד שפאוסור יבא לראובן. ופוסקי' פתוס' שפיות ופחיוב לבאר לפי שני פתיחותים הוא מחשש אכילה פחמ"ל חז"ל לבאר אס מה שאלו נכלל בבל יראו - ופייע חמ"ל עקשה.

3' ר"ן ריש פסחים (ברי"ג ב' ע"ב) ד"ה ומפני שראיתני ד"ה פרי, ומפני שפאוסור אלא, ... יבא לראובן

לפי ר"ן שבתות, תשבתו שאור מבתים' נתנה עגן פתורה את פבריה או לבטל את פחמ"ל (ופייע שיטתו שאין לו שום רשון להחזיק בפחמ"ל ובלו כבר אינו עובר אל בל יראו - או מפני שכך משמעות פכתוב, תשבתו או מפני שאז אין פחמ"ל נחשב לשלם וחמ"ל של פפקר שפאוסור ברשותו נחמאס מ.לאו יראו לר') או לבאר את פחמ"ל - ואמרו חז"ל שאלו לסמוך אל ביטול אלא לקיים את מלות תשבתו ע"י ביאור דוקא - שפאוסור לא יבטל בבל שטס, או שפאוסור יבא לראובן. ויש לחקור פאוסור כוונת פגרי' ב.אי' נמי' פיא עוד אסם למח פתקן חז"ל לקיים את פתשבתו ע"י בדיקה או שדפי' פ.אי' נמי' פחיוב לבאר פוא לזכר פדשה חשש אכילה -

4' ע"ה ד"ה ומה שהלריכו

לכאורה פורה כאן שאלו פהעם על, שפאוסור יבא לראובן אין פחיוב לבאר קשור בתשבתו כלל שפרי פקשה למח לא חייבו לבאר אס שאר מאכלות אסורות - ולא פ"ה ד' במח שכתב לפי פתיחות פראשן שבשאר פאוסור אין מלות תשבתו. ולכאורה לפי פהעם פראשן שתקנו לקיים תשבתו ע"י ביאור ופילו לפי פהעם פשני שפאוסור שפאוסור יבא לראובן שדוקא בפחמ"ל לזכר משום חומרת כרת - יש מקום לדוד לומר שאלו חייבו ביאור לחמ"ל שאין בו כרת ו.תשבתו.

5' ראו"ה ריש אלו עוברין סי' א' ... לפירוש רבינו תם

פראו"ה תלה את פשאלה בשני פתיחותים - שאוס פחיוב לבאר נובע מחשש אכילה אס בתערוכות חמ"ל יש לדזור, ואילו לפי פהעם שפאוסור בל יראו - לפי ר"ת שאין בל יראו בתערוכות חמ"ל - אי"ל לבאר תערוכות חמ"ל

6' פראב"ס פ"ה חמ"ל ומ"ה פ"ה

פראב"ס פסק שיש בל יראו בתערוכות חמ"ל - אס פיא ראו"ה לאכילה (אס אינו ראו"ה לאכילה לכאורה פייגע בכלל חמ"ל)

7' שו"ע או"ח סי' תמ"ב ס"א, נ"ב ס"ק ב' וס"ק פ', וסי' תמ"ז סי"ב ומ"ב ס"ק ק"ז ... חכמים'

פשו"ע פסק כפראב"ס שיש בל יראו בתערוכות חמ"ל. אבל בחמ"ל עקשה מדויק בשו"ע פאוסור לקיימו מדרבנן אבל אין בו בל יראו - ולכאורה פסק כפוס' שזכרו חז"ל לבאר אס את מה שאין עליו פאוסור בל יראו.

ופנה, באוסור אכילת תערוכות חמ"ל פסק פראב"ס שאין לוקין עליו בפחות מכזית בכאו"פ-

8' פראב"ס פ"ה חמ"ל ומ"ה פ"ה

יש מן פפאונס שפירשו את דברי פראב"ס אס בפחות מכזית בכאו"פ - שעדיין יש עליו בל יראו א"ל שאין לוקין אל אכילתו.

9' משנה ברורה סי' תמ"ב ס"ק א' ... סוף סימן תמ"ז'

תערוכות על חמ"ל שיש בה אס חמ"ל עובדים עליו פשוס בל יראו ובדיעבד אסורה פשוס חמ"ל שאבר עליו פפוסת, אבל מין במינן כשאין ששים - מדאורייתא בטל ברוב וא"ל שזכר חז"ל לבאר מדרבנן שפאוסור יבא לראובן - בדיעבד מותר לראובן פפוסת.

10' ע"ה, ופוסק אין בו חמ"ל בעין... כדעה פראשנה'

פאחרונים נחלקים אס שייק בל יראו אל דבר פאוסור פשוס אסם כעיקר פשוס בליעפ אבל אין בו משות חמ"ל כלל.

הגמ' בפסחים מלין עוד סוגיא בענין תערוכות חמ"ץ אב"ד כהקדמה לסוגיא פפיא יש לברר את שיטת התנאים והפוסקים בענין תערוכות חמ"ץ -

1. שנת י"ג, פסוקים ט"ו ו"ט, ורש"י ד"ה כי כד אכיל

פאכיל חמ"ץ או שאור בפסח חייב כרת - ושאור אינו נאכל אלא מחמ"ץ ציסות אחרות

2. שנת י"ג, ט

פתורה חזרה שוב על איסור אכילת חמ"ץ

3. פסחים דף כ"א ע"ב, אומר חזקיה ... פיתר אכילתו, ורש"י דא יאכיל

חמ"ץ בפסח אסור גם בפנאי אב"ד אין כרת על פנאות

4. דברים ט"ז, א-ג

כאן פזורה פתורה על אכילת חמ"ץ עם שחית קרבן פסח דפיין בין פערבים על ארבע פסח. למעשה נחקקו התנאים באיסור אכילת חמ"ץ בערב פסח -

5. פסחים דף כ"ח ע"א בסוף, דתנא חמ"ץ ... כד שבעה ורש"י

שיטת ר' יהודה פייא יש לטעם על אכילת חמ"ץ ופנאותו בע"פ אחר חלות וכן על אכילת חמ"ץ שצבר אדיו בפסח (ברשות ישראל), לר"ש אין לטעם ולאו בע"פ ולאוחר הפסח ואפי' לענין אכילתו - וגם לרבי יהודה וגם לרבי שמעון חמ"ץ בפסח אסור בפנאי, אב"ד לרש"י חמ"ץ בפסח מותר בפנאי.

6. ע"ב, ומנן לאכילת חמ"ץ ... אינו נאכל מחמ"ץ

לפי ר' יהודה, לטעם לאכילת חמ"ץ אב"ד, ולבחי' אב"ד ר"ש מוסב על שבעת ימים, ואדין לטעם ראינו דבר ר' יהודה רבי' דאיסור פנאי קודם זמן -

7. תוס' ע"ב דף ו' דף ו' דף ו' דף ו' דף ו'

לכא יאכיל על טעם שכל איסורי אכילתו יש בחמ"ץ פנאי בכלל, ויזכיר שפי ר"י בע"פ אחר חלות אסור מפר"ת דתפנת ולאכילת חמ"ץ - אב"ד אין כרת, ולר"ש לכאורה מותר -

8. פסחים דף ע"ב, דכחילי אכילתו מיהא... אב"ד חמ"ץ, רבא אומר... לאכילת חמ"ץ

כאן מפורש שכל"ע חייבים לבצר את החמ"ץ בע"פ אחר חלות - ובדאי אסור אז באכילתו -

9. תוס' ע"ב דף ר"ב שפ"ד, וזו... מתשבתו, ומנע... לרבי שמעון

עם ר"ש מודה שאסור לאכילת חמ"ץ בע"פ אחר חלות מפני שאנו מלויים לבצרו אב"ד לפי רבי שמעון מותר דתפנת ממנו כשנבצרו.

ואב"ד - לכ"ע אסור לאכילת חמ"ץ בע"פ אחר חלות מפר"ת - לר"י גם לוקין ואסור בפנאי, לר"ש אין לוקין ומותר בפנאי מפר"ת.

10. ע"ב בפסחים כ"ח סוף ע"ב, מני מתניתין... אב"ד יאכיל

רב אחא פירש את דברי המשנה ע"פ רבי יהודה ורבא ע"פ ר"ש.

11. רמב"ם פ"א חמ"ץ ומינה הפסח ד'

פרמב"ם פסק כרבי שמעון וכמו שהסביר רבא את דברי המשנה.

ופנה ר"י ור"ש נחלקים עם החמ"ץ שצבר אדיו הפסח גם בערב פסח -

12. רמב"ם פרק א' חמ"ץ ומינה הפסח ד', ומני משנה

פרמב"ם פסק כר"י - שהרי בדרך כלל ר"י ור"ש הפסח כר"י אלא שבגלל לאחרי הפסח פסק פרמב"ם כסתמא דמשנה אב"ד בענין לערוב פסח חזר הפסח על שפ"ד כרבי יהודה, ופרמב"ם פסק כר"ש.

13. ע"ב א"ח סי' תמ"ט סוף א', ... בפנאי ומ"ב ס"ק א', ... ד' פ"ד ושאור צ"א א"ח

פרמב"ם פסק כרמב"ם, וכל זה מפר"ת, ומדברנו -

14. פסחים דף י"א ע"ב המשנה, ר"מ אומר... ותולין כל חמ"ץ ושורפין בתחלת שש' ורש"י

חז"ל זכרו קודם חלות שנה יאכיל - לר"מ אסור אכילתו ופנאי מתחלת שנה ששית אחר פנאי דפיין שנה קודם חלות, לר"י אסור אכילתו דבר עוד שנה לפני שנה ששית.

15. ע"ב א"ח סי' תמ"ט סוף א', ואסרוהו חכמים... חלות, ומ"ב ס"ק ח', ט

לפי פירוש הרמב"ם אסור מבי' שנת זמניות קודם חלות - ופיין לפי פ"ח שיש פיוס מצלות וז' ז' את הפסחים ופ"ה הפסח מנפ"ה וז' שקיעה, לרש"י שנה צ"ב שעות על השעון לפני חלות. איקר פדיון כדצ"ה פראשונה וצ"פ פ"ה שיש, יש להחמיר לשיטת פ"ח, ולשעת פדיון אפ"ש לטעם על פדיון השני' ולמכור את החמ"ץ שפיר' לאחר זמן איסור פנאי אין החמ"ץ נקרא, ברשותו כדי למכרו.

מנדן שפחמ"ל בפסח אינן בעל מדרבנן - דפי פרחמ"ל מפני שפוא דבר יש לו מתירין ודפי פתוס' משום חומרא דחמ"ל - מפני שפוא מותר בשאר ימות השנה ובפסח פאוכלו חייב כרת. ופנפ, ראינן משנה בע"ז ע"ד דבריס פאוכלו בעלפן-

1. משנה ע"ז ע"ז ע"ז ע"ז, אלו אסורין ואוסרין... ואלו... ואיסורי הנאפו, ורש"י ד"ה תרתי

רש"י פירש את שיטת התנא ביבש וסובר שפחמ"ל בפסח שנתערב ביבש זרק אחד לים פמלח (וזוהי שיטת רש"י בכ"ז יבש כחו שראינו ונראו לקמן) ופשאר מותרים בפנאפ - וזה שלמדנו שפחמ"ל בפסח בעלפשו לכאורה פוא בלח בלח בלח (שפרי דרש"י פוא גזרפ אסא מין במינו שפוא בעלפשו בעל איסורי תורה כרבי יודף - ופתוס' פוכחו שדינן של רבי יודף פוא בלח בלח) ולשיטת פתוס' שחמ"ל בפסח בעלפשו פוא מפני חומרת חמ"ל מפני שפוא בכרת לכאורה אין זה אלא באכילה אבל במה שנעצ לכיטור הנאפו שאין עליו כרת יש מקום לומר שאפילו בלח פחמ"ל בעל בששים, ולכאורה, דפי פרחמ"ל שחמ"ל אינן בעל מפני שפוא דבר יש לו מתירין אין מקום לחלק בין לח ליבש ובין אכילה לפנאפ.

2. רי"ף שם בע"ז (ד"ו ע"ב), מתני' ואלו אסורין... בעל שפוא' (ד"ז ע"ב)

דפי רי"ף אין הלכה כתנא זה שפרי פחמ"ל בפסח אוסר בעלפשו ואפילו בפנאפ.

3. ר"ן שם (ד"ז ע"ב) ד"ה גרסינן, ולפי זה אמרין בפרק כ"ז שפוא... מתוקמא באיסורי הנאפו'

פרי"ן ופראב"ד סוברים שחמ"ל בפסח בלח בעלפשו דענן איסור אכילה דוקא אבל לא דענן פנאפ.

4. שו"ע או"ח סי' תנ"ז ס"א דברי המחבר... בפנאפו'

דלפדכה קי"ד שפחמ"ל בפסח אינן בעל בלח אפילו דענן איסור פנאפ (בגלל ע"בש ביבש נראו לקמן)

ופנפ, בסוגיית דבריס שאינן מתבטלים ראינן את ענן פולכת פנאפ לים פמלח-

5. משנה ע"ז ע"ז ע"ז ע"ז, ודף נ"ט ע"ב, נכד מננה ע"ז... פדין דעבודת כוכבים

דפי רבי שמעון בן גמליאל אפטר לנכור את פתערות בנכו דמי פאיסור שבו ועל ידי זה לא נפנפ פאיסור, ולפי רבי אליעזר מותר אף ליענות מכד פתערות מננה ע"ז זריקת דמי פאיסור לים פמלח.

6. תוס' יבמות פ"א ע"ב ד"ה כולן, ואו"ת ומה ע"ז אסור... וימכור לישראל'

דפי פתוס' בעל תערות איסורי פנאפ בפיתר פ"ה מותר מציקר פדין לנכור את פכד לנכרי בנכו דמי פאיסור אלא ענן חוששים שמא יחזור הנכרי וימכור את פאיסור לישראל אחר ונמלא שפיראד פפוא ישתמש בספק איסור.

7. שם בתוס' ע"ז, ואו"ת ומ"ש דע"ז... מנשות פאיסור בעין

דפי פירש"ם (אחר שפדלכה פיא כר"א) מותר ליענות מכד פתערות בעל תערות איסורי פנאפ בפיתר ע"ז זריקת דמיו לים פמלח, אבל פתוס' חולקים עליו וסוברים שדוקא בע"ז שפאיסור אבר לדימס אפטר לסמוך על פולכת פנאפ לים פמלח, או במקום שאין נפנפ מנול פאיסור כאן ע"ז שנפנפ מחום שריפתם.

8. ש"ך י"ד סי' ק"י ס"ק ב'

פש"ך פסק כחו פתוס' - שבעאר איסורי פנאפ מותר לנכור את פכד בנכו דמי פאיסור, ודוקא בע"ז מותר ליענות מפתערות מננה ע"ז פולכת פנאפ לים פמלח - ופלבוש פתיר ע"ז פולכה בעל תערות איסורי פנאפ.

9. מרדכי פ' כ"ז שפוא סי' תקנ"ח ובג"ד יש אמת מ"ג

דפי פמרדכי אין און סומכים על פולכת פנאפ לים פמלח באיסור דאורייתא ודאית - ופיין חמ"ל בפסח.

10. רמ"א או"ח סי' תנ"ז ס"א, וזריקת דמיו... ולנכור פשאר' ומ"ב ס"ק ט', דלמנעשפ'

פננפ דפי פרחמ"ל פוא לפחמ"ר ואפילו באיסור משפ.

עוד נפק"מ בין שיטת פרחמ"ל דבין שיטת פתוס' בענן תערות חמ"ל במשפ פוא בגלל ע"בש דע"ז פסח-

11. רא"ש פ' כ"ז שפוא סי' ה', וחמ"ל שפוא... בששים'

דפי פתוס' ופרא"ש אין פחמ"ל בעל בששים מפני חומרת חמ"ל פיין בפסח ע"ז שפוא בכרת אבל בע"ז אחר חלות עדיין אין כרת ופחמ"ל בעל בששים.

12. ר"ן פ' כ"ז שפוא (בר"י ז' ע"ב) ד"ה פנאפ רבא

דפי פרי"ן ע"ב פסח כפסח דענן ביאול - ולפי פרחמ"ל שפוא שאינן בעל פוא מדן דבר יש לו מתירין ע"ז בע"ז אינן בעל.

13 'עו"ע און"ח סי' תנ"ז ס"ב דברי המחבר

העו"ע פסק דע כנו הרמב"ם.

14 'עו"ע און"ח סי' תנ"ז ס"ב דברי המחבר... קודם הפסח

דפי הרא"ע חנ"ך שנתערב לפני הפסח ובטל בששים מותר לאכול את התערוכות בפסח ואין אומרים שיפא חוזר ונעזר בפסח.

15 'עו"ע און"ח סי' תנ"ז ס"ב דברי המחבר... ולפני החמיר

דפי הרמב"ם שפא דבר יש לו מתירין לעולם אין לו תורת ביטול ואפילו אם נתערב לפני הפסח.

16 'עו"ת תרומת הדשן סי' קי"ד

דפי התנ"ך הפנ"ט לחלק בין תערוכות דח בלח שאינו חוזר ונעזר לתערוכות יבש ביבש - דפי"ן שפחמ"ך לשאר כדבר נפרד בתוך תערוכות א"ל שאינו נכר אבד יתן טעם משפ"ו בתוך תערוכות בפסח - גא"ת אומרת שביסוד הדבר ק"ל שאינו חוזר ונעזר אבד אם יש לחשוש שיתן טעם בתוך הפסח ואפילו טעם בלשון אסור.

17 'עו"ע און"ח סי' תנ"ז ס"ג. ונ"ב ס"ק ד"פ ול"ו

המחבר פסק דפקד מציקר פד"ן ויש מחמירין. ופרמ"א פחמיר כנו שכתוב בתפ"ד.

16 שאלה: נוהגים בכמה מקומות שרוב בני אדם בוררים החיטים לצורך המצות לפסח, אבל לא בדיוק כלל. אך מרקדין אותו היטב ובודקים ובוררים בעיונא בעלמא מידה גדולה בשעה אחת או בשתיים. יש טעם למנהג זה או לאו.

תשובה: יראה דיש טעם וסעד לדבר למנהג הזה. דכתב בסמ"ק שנוהגים בהרבה מקומות לברור החיטים מאותם הנישוכים מאכילת עכברים. וכתב עוד שאם נמצאו חטים בתוך הכרי שצמחו מלחלוחית הארץ, שקורין גירמי"ר, שאינם בטלים אפי' נטחן קודם הפסח, כיון שהוא יבש יהיב טעמא בשעת אפייה בערב פסח בששים, בפסח במשהו ע"כ. ובטור א"ח כתב דשפיר מתבטל קודם הפסח, ולא חשיב מבטל איסור לכתחילה, כיון שאינו מכוין לבטלו ע"כ. ומהשתא נראה אע"ג דאין מדקדקים כ"כ בברירה, מ"מ מנהג של טעם הוא, דסמכינן אסמ"ג דכתב במצות חלב, דקמח בקמח מתערב יפה, דמיקרי עירוב לח בלח, כמו שהוכיחו בהוכחה גמורה ממס' מנחות. וכן משמע פ' אלו עובדים (פסחים מד ע"א) גבי שתי קופות, והיינו כדברי א"ח. ובלח מנהג פשוט להתיר מה שיתבטל קודם הפסח, ולא אמרינן דחוזר וניעור בפסח. מ"מ צריך לברור בעיונא בעלמא, כדי לראות שאין בתוך הכלי כ"כ הרבה יותר מא' בששים שיתבטל. וגם הברירה מוכחת שאין מתכוין לבטלה, ולא הוי כמבטל איסור לכתחילה.

1' תוס' חולין ק' ע"א ד"ה בריה, ודבר שאינו לא בריה...

2' רא"ש פרק ג' הנה ש"י ע"ז ...לאוכלן כאחת, משום דגזירת הכתוב ... כאחת

3' סו"ט ע"ת קמ"א ...יש להחמיר

4' תורת הבית לפרשב"א בית רביעי שער ראשון, מסתברא... איסור

5' ש"י ע"ז ע"ז ע"א ד"ה תרתי אית ליה, וחתיכת נביעה...

6' ש"ע י"ד סי' ק"ט סעיף א' ורמ"א ...חומר באע"פ

7' אברפס ע"ז דברי פרמ"א שם וביאור הגר"א אמת ז' בליקוט

8' ש"ק שם ס"ק ו', פתחי תשובה אמת א' ועליון מפרש"א ד"ה בפ"ק תרי... נה דיני

9' תרומות פרק ה' משנה ז' וח', ופ"י הר"ש ע"ה משנה ח'

10' פ"י המשניות להרמב"ם שם

11' ע"ז ז' ע"ז ע"א, כי אתא רב דימי ... ונעור' ורש"י, ותוד"ה כי אתא ... ראשון בע"ז

12' בבא קמ"א ד"ה ק' ע"א בסוף, מחיבת הכרם שנפרט' ... באחריותו ורש"י

13' מרדכי ב"ק פרק ה' א"ז ע"י סוף סי' ק"ט, מחיבת הכרם ... כל פיוס (בסי' ק"ט)

14' ר"ן פרק חמ"שי ע"ז (בריי"ף ע"ז ע"א), וכתב הראב"ד ז"ל ... שלם במינו איסור.

15' רא"ש חולין פרק ג' הנה ש"י ע"ז, מיהו אם ניתוסף ע"ז איסור ... הפ"ה דתרומות

16' רמ"א י"ד ז"ט סעיף ו', איסור שנתבטל כגון ... בינתיים

17' ש"ק שם ס"ק כ"א ... פאו"ה כ"ד' ובסוף, וגם מדברי מפרש"ד ... אפשר להקד'

18' ביאור הגר"א שם אמת ט"ו, ופ"א דאמרינן הפ"ה דע"ז ... הכל ע"ז נכון

19' פ"י מגדים שפתי דעת שם אמת כ"א

20' ר"ן פרק ג' הנה ש"י ע"ז ע"ז ע"א (בריי"ף ע"ז ע"א), מיהו כי אמרינן ... אין כאן איסור

21' רא"ש פרק ג' הנה ש"י ע"ז, הילכך נראה ... לירי איסור, ואע"ז דמין במינו ... פליטתו

22' שם ברא"ש בסוף, אולא ודאי...

23' ש"ע י"ד סי' ק"ט סעיף א' ברמ"א, וכ"ז ... לירק ששים' וש"ע ורמ"א סעיף ב'

ופנה, ראינו את המשנה בע"ז ואת דברי פרי"ף שצ"ח פלפול כאותה משנה שהרי חמ"ץ בפסח במשנה
והמשנה לא כללנו בדברים שאוסרים בכל שפס. הראב"ד תירץ את דברי המשנה שדובר בפנינו ולפי
הראב"ד ז"ל שחמ"ץ בפסח הוא במשנה ופ"א ע"ז אכילה בלד"ה אב"ט א"ס י"ש שם ששים כנגדו מותר בפנינו.
ורש"י כנראה העמיד את המשנה ביבש וסובר רש"י אין פחמ"ץ במשנה ביבש - ולכאורה רש"י ע"ז ע"ז
סובר שדין משנה פ"א ג"כ הוא א"א מ"ן ובמ"ן פסק רש"י כרבי' יהודה - אבל ביבש פ"ר מודה רבי' יהודה שיש
תורת ביטול במינו ופרי"ף כנראה חולק שם ע"ז רש"י וגם ע"ז הראב"ד ז"ל וסובר שפחמ"ץ בפסח במשנה בין ע"ז
אכילה בין ע"ז פ"א בין בלח ובין ביבש. וכן פ"א ע"ז פ"רמב"ם - מסובר שחמ"ץ בפסח פ"א דבר שיש לו
מחירין ואינו בטל בשום אופן. ולפי' התוס' והרא"ש שדין משנה פ"א חמ"ץ הוא משום חמירא דחמ"ץ יש לומר שגם ביבש
פ"א במשנה אב"ט לא בפנינו שהרי אין כרת בפנינו.

24' רא"ש ע"ז פרק חמ"שי סי' ע', כתב רב אדפס וליתיה' ... איסור בפנינו (ע"ז המשנה)

שיטת הרא"ש פ"א שיש ביבש בטל ברוב ע"ז בפסח ול"א פחמ"רו לאיסור במשנה אולא בלח בלח שבכל
פתורה פ"א בש"ס.

25' ש"ע א"ח סי' נ"ז ס"ט, בה"ז ד"ה יבש ביבש, ומ"ב ס"ק ז"א, ע"ז כתבו... וס"ק ז"ה

אדו אַןן בּוּדוּכּוֹת תּערוּבוֹת שֶׁדִּינֵיכֶם בּוֹסֵס שׁוֹנֵם מִבְּכֵל פּתוּרָה בּוֹא אַןן עֵתָן אַעֲמֵם. אַם כּאֵן נִתְחַלֵּל אַם
פּוֹסְטִיבּוֹת בּוֹלֵעַ לְכַל פּתוּרָה וְאִחֲזֵיכֶם נִרְאֶה אֶת מִפֵּי שֶׁשׁוֹנֵה בְּחִמְזֵי בּוֹסֵס-

1' אַנְשֵׁי אַבּוּדֵי זֶרֶם סִי' ע"ב, י"ן נֶסֶךְ ... , וְלֵאמֹר, ... וּפִיתִירוֹם, וְרִשְׁמִי, וְתוֹדִי' רַ"ע

2' עַם בְּנֵי סִי' ע"ב, אִיךָ רַב יְבוּדֵי אִיךָ שֶׁאֵינְךָ ... וְקוֹרְאִין אוֹתָם שְׁחֵמִים

3' הַנֶּשֶׁךְ דְּבָרֵי הַנֵּחַ, אִיךָ רִישׁ לְקִישׁ ... הֵא פִגְמֵי וְרִשְׁמִי דִּי רַב, אִלְמָא, וְדִי' כַּל ... אַעֲמֵם

4' עַם, אִיךָ רַב אִבּוּדוֹ ... דְּרִישׁ לְקִישׁ (א"ע ז"ו)

5' עַם, אִיךָ רַב כְּפִגְמֵי ... אַפְרָא בְּעִלְמֵי הַנֵּחַ (א"ע ז"ו)

6' רַ"ן פֶּרֶק הַשּׁוֹכֵר אֶת הַפּוֹעֵל (בְּרִי' ז"ב א"ע) דִּי רַב וְדִי אִיךָ

7' שׁוֹעֵי יוֹדֵי סִי' ק"ט דְּבָרֵי הַמַּחְבֵּר בְּלִבּוֹ סִי' - אַ' וְשֶׁקְ סִי' ז', וְסִי' ז' חִי' סִי' אַ' ... דְּשֶׁבִיחַ

8' עַם סִי' ק"ב

9' רַבִּי פִּסְחִים פֶּרֶק כַּל שֶׁהוּא סִי' אַ', וְכַאֲשֶׁן שֶׁנֶּפֶס ... אִסוּר

10' אַנְשֵׁי לְמַדְבָּק פֶּרֶק ח' מִאֲכֻלּוֹת אִסוּרוֹת הַלֵּל י"ח בְּסוּף, וְכַל דְּבָרֵי שֶׁבִּעַל ... בְּאֲכֻלּוֹת

11' ע"ב ע"ב ע"ב, וְלֵאמֹר דִּי אִיךָ ... דְּעִלְמֵי הַנֵּחַ רַבִּי דִּי רַב בֵּת יוֹמֵי, וְתוֹדִי' בֵּת ... דְּבָרִי

12' רַבִּי פֶּרֶק חֲמִישִׁי ע"ב סִי' ל"א (לִדִּי הַפְּעֻלָּה אִבּוּדֵי קְדִירָה), אִיךָ חֲשׂוֹב נֶסֶךְ לְעַם ... דְּפִרְרִי

13' שׁוֹעֵי יוֹדֵי סִי' ק"ט סִי' הַ' ... עֵתָן אַעֲמֵם לְעַם, וְחִדּוּשֵׁי רַבִּי אִיךָ לְסִי' דִּי אִבּוּד

וְאִיךָ - בְּכַל פּתוּרָה כּוֹלֵף קוֹי"ל שְׁדָּבֵר אִיסוּר שְׁאִינְךָ רַבִּי לְאֲכֻלּוֹת אִדָּם מוֹתֵר בְּאֲכֻלּוֹת (כַּל, שְׁאִינְךָ רַבִּי לְעַלְמֵי) אִבּוּדֵי אִיסוּר לְאֲכֻלּוֹת אוֹתוֹ מִדְּרַבֵּן מִשּׁוּם, אֲחֻשְׁבִּי' הַ', וְאִם נִתְעַרַּב בְּפִיתֵר מוֹתֵר לְאֲכֻלּוֹ וְאִיךָ אֲנִי אוֹמְרִים שְׁעִי שְׁאִינְךָ אֶת פּתוּרָה בְּחֻשְׁבֵי אֶת פְּאִיטוֹר שְׁבוּ - וְאִפְּיֵלֵוּ אִם פְּאִיטוֹר בּוֹא פְּרֻב, וְתַעֲרֹבֵת אִיסוּר וְפִיתֵר שֶׁנֶּשְׁנֵם רַבִּי לְאֲכֻלּוֹת אִדָּם אִבּוּד פְּפִיתֵר פֶּגַם אֶת אַעֲמֵם פְּאִיטוֹר אִפְּיֵלֵוּ בְּמִקְלֵת - אִם פְּרֻב אִיסוּר פְּרִי זֶה אִסוּר מִפְּרִי. וְאִם פְּרֻב פִּיתֵר תְּלִי מִבְּחֻלּוֹת פְּרִי וְפִרְשִׁי אִם מִחֻשְׁבֵי אֶת מִפֵּי שְׁנִתְרַבֵּה בְּחֻמּוֹת כְּנֶגֶד פְּפֻסֵי בְּעַם, וְהַשְׁבֵּל פִּיתֵר בְּכֵל אִיךָ אִיךָ יוֹמֵי אַעֲמֵם פְּאִיטוֹר פֶּגַם אִיךָ אִיךָ אִיךָ.

14' פִּסְחִים דִּי מִנֵּה ע"ב, תִּרְרַת שֶׁפִּיגְמֵי ... בּוֹסֵס

בְּחִמְזֵי אַעֲמֵם שְׁאִינְךָ רַבִּי לְאֲכֻלּוֹת אִדָּם אִיךָ חִיב לְבַעַר אִם רַבִּי לְאֲכֻלּוֹת כַּל -

15' רַ"ן פֶּרֶק אֵלּוּ אֲבֵרִין (בְּרִי' ז"ב א"ע) דִּי רַב תִּרְרַת, וְכִי תִי אִיךָ ...

פְּרִי פִּירֵשׁ שְׁכַל שְׁרַבִּי לְפִחְמִי' אִיךָ אִיךָ אִיךָ יֵשׁ אִיךָ שֶׁ שְׁאִינְךָ - אַעֲמֵם שְׁאִינְךָ רַבִּי לְאֲכֻלּוֹת אִדָּם וְכַל זֶה אֶת מְפֻרָה בְּפִסּוֹק שֶׁשׁ אִיךָ בֵּל יִרְאֶה

וְכַל זֶה בְּחִמְזֵי בְּעִין, אִבּוּד תַּעֲרֹבֵת חֲמִי' שְׁאִינְךָ רַבִּי לְאֲכֻלּוֹת אִדָּם מְפֻרָה בְּרַבִּי וְשׁוֹעֵי אִיךָ אִיךָ בֵּל יִרְאֶה -

16' שׁוֹעֵי אִיךָ סִי' תִּרְרַת סִי' אִיךָ מִנֵּה סִי' הַ'

תַּעֲרֹבֵת חֲמִי' שְׁאִינְךָ רַבִּי לְאֲכֻלּוֹת אִדָּם אִיךָ בֵּל יִרְאֶה - וְבִסְבִּיבֵי אַעֲמֵם כְּעִיקֵר לְמַדְנֵן שְׁתֵי סִיבּוֹת לְפִתְרֵי - אִיךָ מִפְּנֵי שְׁעִי תַּעֲרֹבֵת אִיךָ רַבִּי לְחֻמַּת אִיךָ אִיךָ אִיךָ שְׁאִינְךָ - וְאִם אִיךָ רַבִּי לְאֲכֻלּוֹת אִדָּם אִיךָ יוֹמֵי מְפֻרָה חֲמִי'. וְרַבִּי חִיִּים פְּסִבֵּר שְׁאִפְּיֵלֵוּ אִם רַבִּי לְחֻמַּת פִּוּת וְאִיךָ רַבִּי לְאֲכֻלּוֹת אִיךָ בּוֹ דִּין אַעֲמֵם כְּעִיקֵר וְחֻמַּת פְּחִמְזֵי בְּכַל בְּרֻב.

17' עַם סִי' דִּי, מִנֵּה סִי' כ"א - כ"ב

לְכַאֲוֹרָה דְּבָרֵי פְּשׁוּעַ ז"ע - שְׁפִירֵי אִיךָ דִּין אֲחֻשְׁבִּי' בְּאֲוֹכֵל חֲמִי' ע"י תַּעֲרֹבֵת! וְלְכַאֲוֹרָה ז"ע מְדוּבָר כּאֵן בְּחִמְזֵי פְּרַבִּי לְאֲכֻלּוֹת אִדָּם שְׁעִירָבוּ בְּדִבְרֵים שְׁאִינְךָ רַבִּי לְאֲכֻלּוֹת וְשֶׁ אֲנִי כֵן אוֹמְרִים שְׁבִיבֵת פּתוּרָה בְּחֻשְׁבִּי הַ'.

ובכל זה בנעצ' ד'ין פראשון- איסור בצ'ן שאינן ראוי' לאכיל'ה, ובד'ין פש'ן ד'יינן איסור פפוג'ם את ע'ם פפיתר וכן במ'י שביש'ד בפסח בכ'ל חמ"ץ אינן בן יונ'ו אוקים בו פראשונ'ים-

¹⁸תוס' אבוד'ה זר'ה ד'י ס"ו ע"א ד"ה נכ'ל'ד, ר"ה נ'תן ע'ם ע'פ'ט', ובסו"ף, ובחמ"ץ בפסח...

פתוס' פבי'או ש'י מחמיר'ים בכ'ל איסור שפ'וב במשפ'ו ג'ם נ'תן ע'ם ע'פ'ט'ם איסור מפ'ני ש'ע'ם פ'אום ל'א זר'ע מ'ע'ם משפ'ו, אב'ל בסו"ף אומיר'ים פתוס' שבחמ"ץ אינן כן שפ'רי כ'ל פ'חומרא ע'רב במ'ין בשא"מ פ'יא ז'ר'ע א'ו מ'ינן ובמ'ינן פ'רי נ"ע ע'פ'ט'ם מותר.

¹⁹ג'ל'יין פ'ש"ס ע'ר'ע"א ע'ל ד'ברי פתוס'

ר"ע אי'ר תמ'ה מ'נן ע'פ'ט'ם ע'תוס' שבמ'ין במ'ינן ע'פי ר'בי י'פוד'ה נ"ע ע'פ'ט'ם מותר'ו ובש'למ'א א'ם פ'יינן פ'ול'כ'ים בת'ר ע'ם בקב'יצ'ת מ'ינן ואינן מ'ינן ע'ר'בי י'פוד'ה י'ש ע'ומר ש"ע ע'פ'ט'ם ע'ל נ'קרא מ'ינן שפ'רי י'ש ע'ם שונ'ה, אב'ל ע'ל'כ'ה קי"ט ע'ל'פי ר'בי י'פוד'ה מ'ינן נ'קב'ע ע"י ש'ם -וא"כ ש'וב ק'ש'ה מ'נ'א ע'ן ש"ע ע'פ'ט'ם מותר במ'ינן ע'פי ר'בי י'פוד'ה?

ופנ'ה, סבר'ת פתוס' מבוססת ע'ל ש'י'ת ר'ב שחמ"ץ במשפ'ן בשאינן מ'ינן ז'ר'ע א'ו מ'ינן שאינן בש'ע'ל ע'פי ר'בי י'פוד'ה, אב'ל ע'ל'דין ד'ק"ט ע'ר'ב'ען ש'מ'ין במ'ינן בש'ע'ל ז'כ'ה שחמ"ץ איסור פ'וב מפ'ני חומרת כרת- י'כ'ל ע'ל'פ'ית ש'ע'ם נ"ע ע'פ'ט'ם איסור.

²⁰ש"ע אור"ח סי' תמ"ז סעיף י' ורמ"א

פ'ש"ע מיק'ל בנ"ע ע'פ'ט'ם בפסח, וע'פי פ'רמ"א מנ'פ'ע אשכנ'ז ע'ר'חמיר -אפ'יל'ו משפ'ו ונ"ע ע'פ'ט'ם.

וב'ל ז'כ'ה בפסח ע'ל'מו אב'ל קוד'ם פ'פסח נ"ע ע'פ'ט'ם מותר ע'כ"צ, ולכ'ן, א'ם ב'יש'לו מאכ'ל'י פסח בכ'ל'י חמ"ץ ש'ע'ל א' פ'י'ה בן יונ'ו- א'ם ז'כ'ה ע'ר'ב ע'ר'ב פסח א'ו ע'פ'ט'ם ע"פ מותר ל'אכ'ל'ו את פ'תבש'יל בפסח, אב'ל בפסח ע'ל'מו איסור.

ופנ'ה, בש'אר איסור'ים ראוינן שא'ם נ'תבש'ל פ'יתר בכ'ל'י איסור ול'א ברור א'ם פ'י'ה בן יונ'ו מתיר'ים את פ'פיתר מפ'ני ש'סת'ם כ'ל'ים אינ'ם ב'ני יונ'ו, ע'ל'בי איסור חמ"ץ מנ'פ'ע אשכנ'ז ע'ר'חמיר-

²¹רמ"א אור"ח סי' תמ"ז סעיף ה', אב'ל בשו"ן מפותק... איסור בפסח, ומ"ב ס"ק נ"ח

א'ין ע'ל'ק'ד ול'אכ'ל'ו בפסח א'ל'א א'ם פ'תכו'ון ע'ל'ש'ד את פ'מאכ'ל'ים ע'ש'ם פסח ופ'י'ה ברור ע'ל' א'ז שפ'כ'ל'י אינן בן יונ'ו, (אפ'יל'ו באופן ש'כ'ז'ה פ'י'ה איסור ע'ל' ע'צ'שות כן ע'כ'תח'ל'ה).

למדנו את סוגיית תערוכות חמ"ץ וחמ"ץ נקשה יש אלו עוברין, את סוגיית חמ"ץ בזמן המשנה בכל שנה, ואת סוגיות נגדיות בפסח בראשונים, מהסוגיות יולאו שפחמ"ץ כשפואו בעין אף אם התקדקד אד שאינו ראוי לאכילת כדם עוברים עליו בבל יראו מדין שאור אד שלאו יפ"ה ראוי לאכילת כדם, ואם אדיון ראוי לאכילת כדם וצירבו אותו בפיתר אין חיוב לבצר את תערוכות אפילו מדרבנן ולכאורה אין דין אחרת"פ אד אכילת תערוכות ומותרת עס באכילת אף מדרבנן (אדלע שפשמעות במשנה ברורה ס" תמ"ב ס"ב ופ"א שאור לאכילת אותה מדרבנן).

ובל זנב בחמ"ץ שפאם פי"ה ראוי לאכילת ופתקדקד אחר"כ, אבד דאן משעה שפחמ"ץ כבר לא פי"ה דבר מאכילת - אף שראוי לאכילת ע"י דחק - פי"ה זנב חמ"ץ נקשה שנחלקו בו התנאים - ע"פ פראב"ד שפסק כרבי מאיר יש לאו אד אכילתו - ע"פ ר"ת דוקא אכילת אבדל אין אוסור בל יראו מפי"ת ומדרבנן חייבים לבצר - וע"פ רש"י במשנה סוגרים פתנאים פאוסרים את נקשה מדאורייתא יש עס בל יראו, פראב"ם פסק שפואו אוסור באכילת אבדל לא ברור אם כוננו לאיסור דאורייתא או דרבנן ופנמי"ד משנה דייק מפרמ"ם יש ע"פ בל יראו, וע"פ פראב"ש פלכב כחכמים שאין אוסור דאורייתא אף באכילתו, וראוין בשו"ע שאין ע"פ בל יראו אוסור באכילת אבדל לא ראוינ במפורש אם פאיסור פואו מפי"ת או מדרבנן.

בלע"ז מניין יש עס חמ"ץ פראוי לאכילת ובכל זכות אין ע"פ חיוב ביצור -

1' פסחים דף נ"ה ע"א משנה, ב"ק ... במיאעו'ו

ב"ק שנדבק בסדק שבצריבה בעט מנן עס חמ"ץ ושו, צריבה'

2' עס בלע"ז, אחר רב יודע ... תניא כלישנא בתראו' וע"ב, קשין אפדד'י ... חמירתאו'

לע"פ שניא קמא פחות מכזית בע"פ אפי" כשאינו משנה עריבה וכזית רק במשנה, ע"כ אפי" פחות מכזית בע"פ רק במשנה, וכזית חמ"ץ אינו בע"פ אד שנתפשה (או כו"ב) ויש ע"פ בריתא כלי"ק ובריתא אחרת כלי"ק ופחמ"ר רב פונן כלי"ק, וא"כ יש לכאורה חיוב ביצור אפי" בפחות מכזית (מדרבנן) אדלע עס משנה עריבה בע"פ אף מדרבנן וא"כ לבצר, וכזית אינו בע"פ כל שראוי לאכילת או חמ"ץ.

3' עס בלע"ז נ"ה ע"ב, אחר רב נחמן אחר שניא ... ונפ"ל ע"ב פי"ה

בצריבה למדנו שאין כזית בע"פ אפי" משנה עריבה וכזית יש ע"פ חשיבות בפני ע"פ, ופי"ה יש ע"פ חז"ל כזית בצריבה אין ע"כ אפי" מפי"ה חשיבות בפני ע"פ ופי"ה משנה עריבה כלי"ק, אבדל אם מחוברים ע"י חוט של ב"ק יש ע"פ חשיבות כזית שלמה ולא בע"פ, וב"ק בריתא פבית אפי" שאין כזית בחתיכה אחת - חשבו חז"ל שיתדבקו כמה חז"ל זיתים וע"כ יש חיוב ביצור.

4' תוס' דף נ"ה ע"א ד"ה כאן, וקשה ... דפחות מכזית חייב לבצר'

פחות' פקדו דא"ל בצריבה ק"ל דפחות מכזית חייב לבצר אפי" משנה עריבה, וא"כ בבית דאנונע, עשי"ה לחזק' אפי" בלי זירוף יש חיוב ביצור בב"ק - ואפי" אין ע"פ אדלע חז"ל זית אחד חייב לבצר!

5' פראב"ם פ"ק ב' חמ"ץ ומ"ה פ"ה ע"א, ב"ק ... ופ"ה ע"ב, וכ"פ משנה

פראב"ם ע"פ דבוק בכותל דין כע"פ לחזק בצריבה ובפחות מכזית בע"פ

6' ספר יראים סימן ק"ה, וזיריק לציפור ... לבצר'

ע"פ פיראים פחות מכזית פמאנו ק"ת אין ע"פ עס חמ"ץ אדלע ע"כ - ובזנב אי"ר רב פונן, ויולאו יש חיוב ביצור מדרבנן עס בפחות מכזית, אדלע שבצריבה וע"פ לחזק, או בבית דבוק לראב"ם, ואי נמי מאנונע ע"פ פיראים אין ע"פ עס חמ"ץ, ואם יש ע"פ שיתדבקו כמה חז"ל זיתים חייב לבצר - ופי"ה בב"ק, דפירורים קשים לא שייק שיתדבקו, וא"כ פירורי ע"פ פחותים מכזית א"כ לבצר אם עס מנע"פ.

7' רש"י דף נ"ה ע"א ד"ה מכ"ה

רש"י פירש כבר בע"פ שניא קמא שאין פ"א לחייב ביצור אפחות מכזית לבד וכל פשאדע פ"א כשיה בסק פכ"ל יותר מכזית בצריבה - ולכאורה רש"י דייק ע"פ, דא"כ אפי" ש"ר שכל פכזית תפי"ה בע"פ אפי" וא"כ עס ברב פונן בבית אי"ר באינו מנע"פ ובע"פ חש"ל זירוף א"כ לבצר (אדלע שערש"י זירוף שייק אפי" בפירורים קשים דא"כ שישו חתיכה אחת ע"פ)

8' שו"ע אור"ח סי' תמ"ב ע"ה י"א דברי פאחר

פשו"ע פסקרש"י ע"ב זירוף כלי - ואי"ר באינו ע"פ בצריבה

9' שו"ע ע"ה ז', ח' ומ"ב ס"ק ע"ג, ושע"ב א"ת ס"א

כאן פסק פשו"ע כראב"ם! ולמעשה פסק מ"ב כיראים.

וא"כ - חמ"ץ פראוי לאכילת אדם אפילו ע"י דחק, או שראוי לפרמ"ץ עיסות אחרות וראוי לאכילת כדם חייבים לבצר ופ"ה פחות מכזית - בתנאי שמתייחסים אדלע כאדלע מאכילת, אבדל חמ"ץ - ואפילו ראוי לאכילת אדם - שמתייחסים אדלע כאדלע כלי"ק או ע"כ, כל שפואו חתיכה פחותה מכזית אין זירוף לבצר, ואם פ"א חתיכה גדולה מכזית לכאורה אין ע"ב אדלע לבצר או ע"כ אדלע ע"פ שאינו ראוי לאכילת כדם -

10' פסחים דף נ"ה ע"ב, דתניא פת... לא בע"פ, א"ר נחמן אחר רב... בע"פ וכו'

חתיכת חמ"ץ גדולה מכזית שפואו ראוי לאכילת אבדל משנה כחפ"ז וע"כ כמאכילת אפער בע"פ אפי" שחמ"ץ ע"פ ע"כ.

ובד בבחינת חיוב ביצור, אובד בודאי אסור לאכול - וייתכן שחייבים אלו כרת. ויש מקום לחקור - גבי חמ"ץ שאינו ראוי לאכילה ככלל למדען שאם אכלו כמתעסק או ע"י תערוכת לא אחשבי"ה - אובד כאן שפוא בעצם חמ"ץ או"י יש מקום לומר שאם אכלו כמתעסק צ"י"ן אסור -

"ש"ע או"ח סי' תמ"ב סעיף ג' דברי המחבר, ומ"ב ס"ק ט"ז

אין להשתמש בגדים שאפילו בעמילן חמ"ץ מחשש שפחמ"ץ יפול לתוך המאכלים - הרי אף בפחות מכזית צ"י"ן מתייחס אולי כאול אובד - אם נפל לתוך האוכל חזר לפיות אוכל אפילו אם לא אחשבי"ה!

וא"כ - בדירת חמ"ץ פ"א פח"פוש אחרי חמ"ץ שמתייחסים אלו כאול מאכל ואפי" כשפוא פחות מכזית, או חתיכות חמ"ץ שאין מתייחסים אלו כאול חמ"ץ כשפס גדולים מכזית - אובד ניקוי פמאכח וחדר שבו אוכלים וכן ניקוי בגדים שלובשים בשעת האכילה חייב לפיות באופן שלאו נשאר אפילו משפ"ו שראוי לאכילה אפילו ע"י פדחק.

וצרף לזהר שלא להשאיר
אפי' פחות מכזית במקום שאינו עשוי לחזק והוא שראוי
לאכול קצת אבל אם הוא פחות מכזית והוא מטונף קצת כיון
דאיכא תרתי לריעותא אינו חייב לבער

למדנן את מסקנת דברי רבא בכ"ד שז"ל שאחרי שהפדלכו כרבי שמעון שהחמיר שאבר ע"ל הפסח מותר
נח"ל ואסור מדרבנן משום קנס - דא קנסו אלא בחמירי בצין אבד דא בחמירי שנתעבר-

1' רמב"ם פ"א חמירי ומ"ב פ"ג ד' ורחמי' ד' ישראל'...

הרמב"ם סתם וכתב ש"ל אסור ע"י תערוכות - והנמנעות פ"א שבכ"ד אופן שנתעבר חמירי בפיתר מותר
לכאכ"ד את התערוכות דאחר הפסח - ואפ"ל אסר אין ששים בפיתר כג"ד (כך רבין פב"י - אולם דר"ש פ"י
שהכוננו פ"א שאינו במשפו וד"ן כשא"ר כל פאיסוריס ובלש"ס).

2' אור או"ח סי"א תמ"ז (בא"ר פד"ס י"א), ולאחר הפסח... בע"ל'

פ"א דמד שבין תערוכות חמירי שאברה ע"ל הפסח ובין חמירי בצין שאבר ע"ל הפסח ואח"כ נתעבר בפיתר
א"ס יש ששים כג"ד חמירי מותר וכל אסור - ולכאור"ה פחידוש פוא ש"ן ד"ן משנה בחמירי שאבר ע"ל
הפסח. (ורא"ן את דברי רב"מ שפ"מ"ד את דברי פ"א ש"ש ש"ס חמירי בתערוכות א"ל יש ששים
בפיתר כג"ד - וסובר פ"א שבכ"ד פתורה נתינת טעם כ"ז אסור מדרבנן בע"ל ד' ובחמירי שאבר ע"ל הפסח
פק"ל).

3' ש"ע או"ח סי"א תמ"ז סי"א ורמ"א, ונ"ב ס"ק ק"ה, וק"ו... בע"ל פשמי'...

המחבר פסק כ"ן פ"א שיש לומר בש"ס אב"ד בי"ב פק"ל פ"א ר"ב ר"ב, ופ"א פק"ל בחמירי ש"פ
בצ"ן בפסח ונתעבר ל"אחר הפסח שב"ד ר"ב ופ"מ"ב סומ"ך ע"ל במקום פ"ס"ן או שעת ד' חק. ופ"מ"א
פ"ב"א שבתערוכות חמירי שאבר ע"ל הפסח מותר ל"פנת מ"פתערוכות ע"י פ"ש"כ ד"ן פ"ח"י ל"ם פ"מ"ח -
א"ז א"ס פ"ת"ה בצ"ן הפסח ונתעבר ל"אחר הפסח מותר א"ל לכ"ד את התערוכות, אב"ד א"ס נתעבר קודם
הפסח אסור באכ"ל. ודבר פ"מ"ד אי"ן בע"ל א"ל ע"י תערוכות - ובפ"ס"ן מותר ל"פנת מ"פתערוכות ע"י
פ"ש"כ ד"ן פ"ח"י ל"ם פ"מ"ח.

ופ"ה, הרמב"ם א"ס חמירי שאבר ע"ל הפסח א"ס פ"ש"כ את החמירי ברשותו בש"ע -

4' ש"ע או"ח סי"א תמ"ח ס"ג, ונ"ב ס"ק ט' וכ"ה, ובפ"ד ע"ס ד"ה אפ"ל'

בא"ן פ"א ופ"ס"ד מרובה יש דפק"ל א"ס ע"ש בדיקה ובי"ד את החמירי כ"ן.

5' ר"א"ש פ"ג כ"ד ש"ע סי' ה', ונ"ב במז"ז אסורין'

ד"פ רב"ן י"ג מותר ל"ב"ד חמירי שאבר ע"ל הפסח דכ"ת"ל ופ"א"ש חו"ק.

6' נ"ב סי"א תמ"ז ס"ק ק"ד

פ"כ"ה כ"א"ש א"ס בי"ט אסור אפ"ל בדי"ד.

7' ש"ע או"ח סי"א תמ"ט נ"ב ס"ק פ'

ס"פ חמירי שאבר ע"ל הפסח כ"שיתר מסתבר שפ"א פיתר מותר אב"ד בס"פ פ"ק"ל פ"מ"א א"ס באכ"ל
ופ"ז מ"ת"ר.

2' ולאחר הפסח בין במינו בין שלא במינו בטל בששים ואפילו
שהייה בעיניה ונתערב אחר הפסח בטל